

مصحف ابرار

منتخب سُوره‌های قرآن کریم

بخط
ابراهیم سلطان

محمد صادق میرزا ابوالناس

www.ketab.ir

سرشناسه	: میرزا ابوالقاسمی، محمدصادق، ۱۳۵۹ -
عنوان قراردادی	: قرآن. فارسی - عربی. برگزیده Quran, Persian - Arabic. Selection
عنوان و نام پدیدآور	: مصحف ابراهیم: منتخب سوره‌های قرآن کریم به خط ابراهیم سلطان/ محمدصادق میرزا ابوالقاسمی.
مشخصات نشر	: شیراز: دانشنامه فارس: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت فارس: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان فارس، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۰ ص: مصورا: ۲۳×۳۳ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۵۴-۳۱-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیا	
یادداشت	: کتابنامه.
ص.ع. به انگلیسی	: Mushaf-e Ibrāhīm :The Selected Surahs of Holy Qurān Calligraphed, by Ibrāhīm Sultān...
عنوان دیگر	: منتخب سوره‌های قرآن کریم به خط ابراهیم سلطان.
موضوع	: قرآن. برگزیده‌ها - ترجمه‌ها.
موضوع	: Quran, Selections -Translations
موضوع	: تذهیب - ایران - تاریخ - قرن ۹ق.
موضوع	: Illumination of books and manuscripts - Iran - History - 15th century
موضوع	: خوشنویسی - ایران - تاریخ - قرن ۹ق.
موضوع	: Calligraphy - Iran - History - 15th century
شناسه افزوده	: ابراهیم سلطان بن شاهرخ، ۷۹۶ - ۸۳۸ق.، خوشنویس.
شناسه افزوده	: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران. مدیریت فارس.
شناسه نزه	: سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری. اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان فارس.
میلادی	: ۱۳۹۶ م/ ۲۴۱ق. ND۳۲۴۱
رده بندی	: ۷۴۵/۶۷۰۹۵۵
شماره کتابشناس ملی	: ۴۷۶۸۹

مصحف ابراهیم: منتخب سوره‌های قرآن کریم به خط ابراهیم سلطان

تألیف: محمدصادق میرزا ابوالقاسمی

عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

ناشر: دانشنامه فارس

با همکاری سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری فارس؛

سازمان اسناد و کتابخانه ملی مدیریت فارس

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه/ چاپ اول: ۱۳۹۶

قیمت: ۹۵۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: طیف نگار

خوشنویسی عنوان: سید محمد حسینی موحد

عکاسی: سجاد آورند

صفحه آرای: نیکو یکه باش

با سپاس از یاران همراه: غلامرضا امیرخانی، مصیب امیری، سهیلا اکبرزاده، امین ایرانیپور،

فرشته سادات میرشمسی، مرجان یزدان‌پناه

مقدمه

شرف‌الدین علی یزدی، مورخ شهر تیموری، در ذکر تولد ابراهیم سلطان آورده است که او را نامی نهادند تا «سَمی خلیل الرحمن» باشد. همو در جای جای ظفرنامه ممدوح خود را بدین وصف ستوده است. شمار دیگری از ادیبان و مورخان تیموری نیز عدل و بذل و طبع ابراهیم سلطان را به ابراهیم پیامبر مانند کرده‌اند. از این وجه تسمیه در وقفیه مصحف پیش رو و اهدائیه برخی دیگر از نسخه‌های نفیس شیراز نیز استفاده شده است. همچنین در قرآن از کتاب الهی ابراهیم (ع) ضمن آیه «صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَى»^۱ یاد شده است. این مناسبت‌ها به قدری نیکو و نمود که نام این کتاب را «مصحف ابراهیم» گذاشتم تا هم به کلام‌الله متبرک شود و هم نشانی از کاتب اسلام داشته باشد.

این مصحف در حیات ابراهیم «سلطان بر بقعه شاهچراغ (ع) وقف شده، و از همان ایام در این بقعه بوده است. غیر از وقف‌نامه، بر حاشیه سفید لبه کهغذ تمهید صفحات با عبارت «وقف مزار السید احمد بن موسی الرضا علیهما السلام» بر این نکته تصریح شده است. با این حال، تا حدود ۱۳۱۵ شمسی اطلاعات موثق و مستندی از قرآن و مکان نگهداری آن در دست نیست. این قرآن در این سال به موزه معارف (پارس) شیراز - که در بدو تأسیس بود - منتقل گردید و تا اندکی که می‌انیم در آنجا نیز مهجور ماند و کمتر مورد توجه قرار گرفت؛ حتی جزو آثاری نبود که از این موزه برای نمایه‌گاه گنجینه قرآن در موزه ایران باستان (فروردین - خرداد ۱۳۲۸) انتخاب شد.^۲

سال‌ها بعد، محمدتقی دانش‌پژوه در گزارش خود از نسخه‌های خطی موزه پارس از این قرآن یاد کرد. او اطلاعات نسخه‌شناختی این مصحف را با قرآن مشهور هفده‌من - که از قضا به ابراهیم سلطان منسوب است و در موزه پارس نگهداری می‌شود - در هم کرده و اشتباه نوشته است.^۳ بر اساس کتابچه قدیمی راهنمای موزه پارس هر دو قرآن را در این دوران در یک قفسه گذاشته بودند.^۴ این ستباه را دیگران نیز کرده‌اند، چون از وجود این مصحف در موزه پارس و انتزاع آن از قرآن هفده‌من به‌طور دقیق اطلاع نداشته‌اند.

در اوایل سال ۱۳۵۵ نیز مصحف ابراهیم سلطان به‌همراه دو نسخه دیگر از موزه پارس در نمایشگاهی از قرآن‌های نفیس جهان اسلام در کتابخانه بریتیش در معرض دید قرار گرفت، و در کاتالوگ نمایشگاه مشخصات کوتاهی از آن ارائه گردید. در این کاتالوگ، تاریخ رقم ابراهیم سلطان معادل تاریخ وقف‌نامه نسخه ثبت شده است.^۵ مارتین لینگز، یکی از مؤلفان کاتالوگ نمایشگاه، در همین سال مجدداً همین مشخصات را به‌همراه تصویر صفحات افتتاح و کتیبه سرسوره شورا (۱۷ر) در هنر خط و تذهیب قرآنی به چاپ رسانید.^۶

مصحف ابراهیم سلطان در دفتر قدیمی موزه پارس با نمره ۴۳۰ و در شناسنامه جدید (سال ۱۳۷۶) با شماره ۵۵۰ ثبت شده است.

محمدصادق میرزا ابوالقاسمی

ششم خرداد ۱۳۹۶، اول رمضان ۱۴۳۸

۱. اعلی: ۱۹.

۲. نک: بیانی و بهرامی، ۱۳۲۸: قسمت دوم.

۳. دانش‌پژوه، ۱۳۴۶: ۲۵۸-۲۵۹.

۴. افلاطونی، ۱۳۴۷: ۱۱.

۵. Lings & Safadi, 1976: 74.

۶. Lings, 1976: PL81-82.

نک: Lentz & Lowry, 1989: 370.